

Programma marktconcert 7 juli 2023 – Pieterskerk Breukelen

Frank Schneider

Von Gott will ich nicht lassen (BWV 658)	J.S. Bach (1685-1750)
Fuga in g (BWV 578)	J.S. Bach (1685-1750)
Prélude, Fugue et Variation (Op. 18)	C. Franck (1822-1890)
Passacaglia (BWV 582)	J.S. Bach (1685-1750)

CV

Frank Schneider, geboren op 17 augustus 1982, ontving op 10-jarige leeftijd zijn eerste orgellessen van Leo-Hans Koornneef op muziekschool “Op Maat” te Vlaardingen. Zijn opleiding orgel en kerkmuziek volgde hij aan het conservatorium van Utrecht, met als hoofdvakdocenten Jan Raas en Reitze Smits. Vanaf 13-jarige leeftijd was hij als vaste organist verbonden aan verschillende kerken en tevens werd hij dirigent van diverse koren.

Na afronding van zijn conservatoriumopleiding volgde hij de eenjarige opleiding Zending en Evangelisatie (Niet-Westers) aan Bijbelschool de Wittenberg in Zeist, waarna hij theologie ging studeren aan de Theologische Universiteit in Apeldoorn. Sinds 2014 is hij als predikant verbonden aan de Nederlandse Gereformeerde Kerk in Breukelen.

Toelichting

Het concert begin ik met een van Bachs prachtige koraalbewerkingen “Von Gott will ich niet lassen”. De tekst spreekt van het vertrouwen in Gods redding na de dood: “na de dood worden we diep in de aarde begraven: als we geslapen hebben, zal God ons weer wakker maken.” De melodie begint in het pedaal maar doordringt langzaam het hele stuk. In de begeleiding duikt het zogenaamde “vreugdemotief” veelvuldig op: een vitaal loopje van een stijgende sext.

Vervolgens speel ik een fuga, eveneens van Bach. Een fuga is vergelijkbaar met een canon, dat wil zeggen dat verschillende partijen na elkaar inzetten met hetzelfde thema. Toch is er een groot verschil. Bij een canon is iedere volgende inzet exact hetzelfde, terwijl bij een fuga de toonsoorten variëren en de thema's afgewisseld worden met verbindende stukjes alvorens er weer een nieuwe inzet komt.

Deze fuga wordt ook wel de ‘kleine G-moll’ genoemd. Dat is voornamelijk om deze te onderscheiden van een andere bekende fuga, die samen met een voorafgaande Fantasia de “grote G-moll” wordt genoemd. Qua niveau en originaliteit doet deze fuga op geen enkele manier onder voor “de grote”. Het thema is niet alleen erg fraai, maar ook bijzonder lang. Je ziet Bach voor je die al genietend van zijn eigen thema er maar geen genoeg van kan krijgen. Je kunt bij deze muziek, die wat Italiaans aandoet, horen dat het plezier ervan afspat. Mooi aan dit stuk vind ik behalve de speelse motieven en heerlijk meeslepende sequensen, het moment waarop ongeveer halverwege de inzet van het thema ineens niet in mineur klinkt, maar in majeur. Knap en creatief hoe Bach zo'n werk opzet!

Het derde stuk is een uitstapje naar de Franse romantiek, eigenlijk bedoeld voor een heel ander type orgel. Maar omdat de muziek in zichzelf zelf zo'n eenvoud en schoonheid kent, kies ik er toch voor om het hier te spelen. Weliswaar met iets andere registraties dan Franck zelf voorschrijft. Het stuk is onderverdeeld in drie delen. De Prélude bestaat uit een mooie zangrijke melodie die met een uitkomende stem wordt gespeeld: melancholisch, meeslepend en uiterst expressief. Na een korte tussenzin volgt een fuga. Deze eindigt nogal open, waarbij de noot in de bas blijft liggen en de overgang vormt naar het derde en laatste deel, de Variation. Hierin klinkt dezelfde meeslepende melodie uit de Prélude, maar dan voorzien van een andere, veel snellere begeleiding die bestaat uit gebroken akkoorden en mooie tegenmelodieën. Net als in de Prélude wordt de melodie gedragen door fraaie bastonen, die als een cello (soms mooie lange lijnen, soms korte noten) een prachtige drive aan de muziek geven.

Voor het laatste stuk keer ik weer teug naar de barok, naar Bach. Het zal geen verrassing zijn als ik zeg dat Bach een meesterlijk componist en vakman was. Maar van sommige stukken kun je toch wel zeggen dat ze er uitspringen als het gaat om genialiteit. Wat mij betreft valt de *Passacaglia in c klein* daar zeker onder. Als variatiewerk overstijgt het alles wat Bach in zijn jonge jaren gehoord kan hebben. Het ostinato, de telkens herhaalde baslijn die het fundament van een passacaglia vormt, telt niet de gebruikelijke vier, maar acht maten. Het werk bestaat niet uit de gebruikelijke vijf à zes, maar uit twintig variaties. En wie denkt dat Bach na deze reeks wel uit gefantaseerd is, heeft het mis. Na de twintig variaties wordt het thema ook nog eens gesplitst en opgevat als twee afzonderlijke thema's die, vergezeld van een derde thema, het materiaal vormen voor een ingenieuze fuga. De overgang heeft Bach ook mooi bedacht: het slotakkoord van de variatiereeks bevat de eerste toon van het fugathema.

Een bijzonder moment vormt het einde van de fuga. Bach weet de spanning op te bouwen tot een enorme climax. En als je dan denkt dat het wel afgelopen moet zijn, zet hij de muziek plots helemaal stil op een zogenaamd "Napels sextakkoord", een akkoord dat bekend is geworden vanwege de zeer karakteristieke klank. Na een korte rust volgt dan nog een laatste spannende regel waarin alles op z'n plek valt, en die Bach besluit met een groots 7-stemmig slotakkoord in majeur.

Het thema, dat uit 15 noten bestaat, klinkt eerst solo en wordt daarna in verschillende variaties herhaald